

Onderwerp	
Vaststellen Masterplan IVORIM en vrijgeven van voorbereidingskrediet voor de ontwerpfase	
Nummer	2020/327996
Portefeuillehouder	Snoek, M.
Programma/beleidsveld	5.1 Openbare ruimte en mobiliteit
Afdeling	PCM
Auteur	Hengst, W.
Telefoonnummer	023-5113523
Email	whengst@haarlem.nl
Kernboodschap	Met het project Integrale Vernieuwing Openbare Ruimte in Meerwijk (IVORIM) krijgt een grote vernieuwingsopgave voor de openbare ruimte in Schalkwijk vorm. Veel wegen in Meerwijk zijn toe aan groot onderhoud en de riolering is toe aan vervanging. Daarbij kan een gescheiden rioolstelsel worden aangelegd om vervuiling van het oppervlaktewater te verminderen. Bovendien werkt Haarlem aan een warmtenet voor Schalkwijk, en wordt de aanleg daarvan en de werkzaamheden voor IVORIM op elkaar afgestemd. De ambities van college en raad voor een integrale kwaliteits- en duurzaamheidsverbetering van de openbare ruimte, in het bijzonder op het terrein van verkeersveiligheid, klimaatadaptatie, groen en gezondheid, en de samenhang met de aanleg van een warmtenet in Schalkwijk zijn vastgelegd in het Masterplan. Het masterplan IVORIM bevat een visie op de openbare ruimte van Meerwijk, het schetsontwerp van drie woonbuurten, en een aantal standaardprofielen voor buurtontsluitingswegen en woonstraten. Er is een financiële doorrekening van het schetsontwerp gemaakt en een faseringsplan opgesteld. Na vaststelling van het masterplan start de ontwerpfase met het opstellen van een voorlopig ontwerp en het houden van inspraak. De ontwerpfase eindigt met een definitief ontwerp en een kredietaanvraag voor uitvoering. Met de bijbehorende kredietaanvraag kan de ontwerpfase doorlopen worden tot en met het definitief ontwerp. In het huidige Investeringsplan zijn nog niet alle middelen voor de gekozen variant Meerwijk Maximaal Verbeterd gereserveerd. Bij de Programmabegroting 2021 wordt aan de Raad voorgesteld om het budget IVORIM met benodigde aanvullende bedrag op te hogen. Mocht de raad besluiten af te zien van de investering die hoort bij de gekozen variant, dan moet de scope van het project drastisch worden teruggedroefd en kan het Masterplan niet worden uitgevoerd.
Behandelveorstel voor commissie	De commissie beheer wordt verzocht advies te geven aan de raad over het voorstel van het college en over de wijze van agendering van het raadsstuk in de raadsvergadering.
Relevante eerdere besluiten	1. Opinienota Integrale Vernieuwing Openbare Ruimte in Meerwijk (IVORIM), scenariokeuze masterplan (2019/441328) in de vergadering van de commissie

1. Inleiding

De wijk Meerwijk in Schalkwijk kent een forse vernieuwingsopgave voor de openbare ruimte. De wegen in het westelijk deel van Meerwijk zijn versleten, de riolering is toe aan reparatie en vervanging en het rioolstelsel dient gescheiden te worden om vervuiling van oppervlaktewater te verminderen. Naast noodzakelijke civieltechnische interventies heeft de raad met de integrale vernieuwing van de openbare ruimte in Meerwijk (project IVORIM) de ambitie uitgesproken van een algehele kwaliteits- en duurzaamheidsverbetering voor de openbare ruimte. Het verbeteren van de verkeersveiligheid, toevoegen en vernieuwen van openbare verlichting, groen en speeltoestellen, het toepassen van klimaat adaptieve maatregelen, het verbeteren van de gezondheid en het faciliteren van de energietransitie zijn belangrijke doelen en randvoorwaarden voor het IVORIM project.

Parallel hieraan lopen de voorbereidingen voor het warmtenet in de wijk. Hierbij werkt de gemeente Haarlem samen met Firan (Alliander) en drie betrokken woningcorporaties (Elan, Pré wonen en Ymere) aan een open warmtenet in Schalkwijk, dat wordt gevoed door een lokale warmtebron. Bij de herinrichting van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met de (toekomstige) kabels en leidingen in de ondergrond. Met het Warmtenet wordt nauw samengewerkt om tot een logische en samenhangende uitvoeringsfasering te komen, die in de ontwerpfase wordt voorgelegd.

Masterplan

In januari 2019 heeft de raad de “Uitgangspuntennotitie IVORIM” vastgesteld. Bij de doorrekening bleek het beschikbare budget onvoldoende om de ambities uit de uitgangspuntennotitie te kunnen realiseren. Daarop is in vergadering van 14 november 2019 in de commissie beheer een opinienota (2019/441328) met drie scenario's voorgelegd. De commissie beheer heeft zich daarbij uitgesproken voor het scenario “Meerwijk maximaal verbeterd”. Voor de voorbereiding en realisatie van dit meest ambitieuze scenario is € 25.000.000,- benodigd, terwijl € 13.000.000,- beschikbaar is. De raad besluit bij de Programmabegroting 2021 over de benodigde aanvullende reservering van € 12.000.000,- in het IP (jaarsneden 2025 t/m 2028).

Het masterplan heeft de status van een schetsontwerp en bevat een visie op de openbare ruimte van de wijk, het schetsontwerp van drie woonbuurten en een aantal standaardprofielen voor de buurtontsluitingswegen. In de ontwerpfase wordt het Masterplan toegepast op het gehele plangebied en de profielen uitgerold over alle straten en de openbare ruimte. In het masterplan is rekening gehouden met het tracé voor het warmtenet. Knelpunten die in latere fasen opgelost moeten worden zijn in beeld gebracht. De bewoners, wijkraad en andere betrokkenen die een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van het masterplan hebben het participatieverslag ontvangen en zijn geïnformeerd hoe hun inbreng in het masterplan is verwerkt.

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

1. Het `Masterplan IVORIM (integrale vernieuwing openbare ruimte in Meerwijk), een gezond en klimaat adaptief Meerwijk` vast te stellen;
2. Een voorbereidingskrediet van € 1.750.000,-- (IP GOB78) vrij te geven voor het opstellen van een voorlopig ontwerp.

3. Beoogd resultaat

Met het masterplan stelt de raad een integrale visie voor de aanpak van het hele projectgebied vast. De ambities, uitgangspunten en wensen van bewoners en belanghebbende én de integrale aanpak met het warmtenet zijn in het masterplan vertaald naar een schetsontwerp voor de boven- en ondergrond. Het masterplan wordt na vaststelling uitgewerkt tot een Voorlopig Ontwerp, in de inspraak gebracht en tot een Definitief Ontwerp uitgedetailleerd, voorzien van een plan van aanpak voor de uitvoering.

4. Argumenten

4.1 *Het vaststellen van het masterplan is een bevoegdheid van de raad*

Het Masterplan biedt een blauwdruk voor de toekomst van Meerwijk. Het masterplan IVORIM “een gezond en klimaat adaptief Meerwijk” biedt een basis (schetsontwerp) voor de integrale aanpak van de openbare ruimte in dit deel van Schalkwijk. Belangrijkste onderdelen zijn het toepassen van de afwegingsmethodiek uit de Structuurvisie Openbare Ruimte 2040 waarmee zo nodig afgeweken kan worden van het HIOR, en het vrijgeven van het krediet. Dit zijn bevoegdheden van de raad.

4.2 *Het vrijgeven van het krediet is een bevoegdheid van de raad*

Met de herinrichting van de openbare ruimte wordt de komende jaren een compleet vernieuwd Meerwijk gerealiseerd. Met de keuze de variant ‘Meerwijk maximaal verbetert’ wordt het budget in de actualisatie van het Investeringsprogramma opgehoogd naar € 25.000.000,-. In het IP zijn nog niet alle benodigde middelen gereserveerd. Bij de Programmabegroting 2021 wordt aan de Raad voorgesteld om het budget IVORIM met benodigde aanvullende bedrag op te hogen. Het vrijgeven van krediet is een bevoegdheid van de raad.

4.3 *Het Masterplan past in het ingezette beleid*

In het masterplan IVORIM is het bestaande beleid geïntegreerd, waaronder:

4.3.1 VGRP (verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2018-2023):

- Bestaande riolering wordt vervangen of gerenoveerd;
- Extra hemelwater zoveel mogelijk bovengronds bergen en afvoeren naar open water;
- Om de grondwateroverlast te verminderen worden drainages in de openbare ruimte aangelegd;
- Gemengd riool wordt vervangen door gescheiden stelsel.

4.3.2 Integraal waterplan:

- De watergang Geleerdevaart verbreden om de capaciteit te vergroten;
- Wadi's aanbrengen en vergroten van de capaciteit van waterberging en infiltratie;
- Het hemelwater wordt gescheiden van het vuilwater.

4.3.3 Ecologisch beleidsplan 2013-2023:

- Een grotere biodiversiteit en een hogere kwaliteit van de openbare ruimte;
- Toevoegen van groen en bestaand groen beter ecologisch inrichten.

4.3.4 SOR (Structuurvisie Openbare Ruimte 2040):

- Het masterplan volgt de afwegingsmethodiek uit de Structuurvisie Openbare Ruimte 2040. De methodiek maakt helder welke uitgangspunten voorrang hebben. In het raadsstuk 'Integrale vernieuwing openbare ruimte in Meerwijk (IVORIM), vervolg advies op het vrijgegeven voorbereidingskrediet 2018/269828` (2018/752661) is de afwijking op de HIOR door de Raad vastgelegd. De hieruit volgende prioritering (met ontwerpuitgangspunten) is:
 1. Beschermen en versterken groenstructuur door meer groen, minder verharding toe te passen, het groen te verbinden en meer kwalitatief groen voor de deur;
 2. Beschermen en versterken waterstructuur door de uitbreiding van de Geleerdevaart voor watercapaciteit en ecologische waarde;
 3. Inpassen benodigde extra klimaatadaptatie- en energietransitie maatregelen door zo veel mogelijk bovengronds hemelwater te infiltreren, bufferen en vertraagd af te voeren en rekening te houden met het warmtenet;
 4. Ruimte voor mobiliteit door een informeel fiets- en voetgangersnetwerk, een 30 km/uur inrichting in de woonstraten, doorstroming Briandlaan en Stresemannlaan gewaarborgd door 50 km/u regime met vrij liggende fietspaden;
 5. Benodigde ruimte voor objecten en parkeren door het aantal parkeerplaatsen nagenoeg gelijk te houden, gebaseerd op een parkeerbehoefte studie en het HIOR toe te passen voor objecten.

4.4 Een integrale aanpak van de wijk verbetert de leefbaarheid

Meerwijk is een wijk met ca. 80% sociale huurwoningen. In deze wijken is het van belang om de openbare ruimte op orde te hebben. Het project IVOREZ (de revitalisering van Europawijk-Zuid tussen 2007 en 2014) laat zien dat de leefbaarheid en waardering van het woonklimaat fors stijgen door een integrale aanpak van de openbare ruimte. Ook in IVORIM worden bewoners per buurt uitgenodigd om mee te denken over de inrichting van de straat. Het streven is daarbij om bewoners meer verantwoordelijk te maken voor hun eigen omgeving. Betrokkenheid en herkenbaarheid in de omgeving zorgen voor een betere leefbaarheid.

4.5 Het Masterplan legt de basis voor een groenere en gezondere wijk

Het masterplan voegt veel groen toe ter vervanging van verharding. Het toevoegen van groen zorgt aantoonbaar voor een gezonde leefomgeving. Groen en bomen zuiveren vervuilde lucht, vangen fijnstof en CO₂ af en zorgen plaatselijk voor verkoeling. Ook reguleert groen het water, vergroot het de bergingscapaciteit en biedt het kansen voor ecologische diversiteit. Meer groen in de wijk leidt tot minder ziekteverzuim, bevordert de gezondheid van de bewoners, en brengt mensen samen, zoals bij moestuintjes die door bewoners zelf worden beheerd.

4.6 Het Masterplan maakt van Meerwijk een verkeersveilige wijk

Het masterplan IVORIM zet in op veilige fiets- en wandelverbindingen door en aan de randen van de wijk. De snelheid in woonbuurten wordt verlaagd naar 30 km/u. De huidige brede asfaltwegen in de woonstraten krijgen éénrichtingsprofielen. De buurtontsluitingswegen hebben een hoge verkeersintensiteit, en de voorgestelde inrichting met 50 km /uur met vrij liggende fietspaden sluit hierop aan. De inrichting van de Braillelaan zal aansluiten op het reeds ingerichte deel, waarmee een eenduidig profiel en uitstraling ontstaat.

4.7 Het Masterplan anticipeert op de aanleg van een warmtenet in Meerwijk

In het masterplan is het tracé voor het warmtenet vastgelegd en zijn knelpunten geïnventariseerd. De technische knelpunten en de uitvoeringsfases worden in de ontwerpfase op elkaar afgestemd. De oplossingsrichtingen zijn sterk bepalend voor tijdstip en wijze van uitvoering. De planning van IVORIM en Warmtenet worden op elkaar afgestemd om Meerwijk op het warmtenet aan te sluiten, en daarbij hinder te beperken en uitvoeringskosten te besparen.

4.8 Uitvoering past binnen het opgehoogde IP budget voor IVORIM

Het masterplan is voorzien van een integrale projectkostenraming voor het scenario 'Meerwijk maximaal verbeterd' (2019/441328), die sluit op € 25 miljoen (prijspeil 2020). Hiervan is € 13 miljoen in het IP gereserveerd. Bij de actualisatie van het IP wordt de reservering voor IVORIM met € 12 miljoen opgehoogd tot € 25 miljoen in de jaren 2018-2028. Omdat er dit jaar geen Kadernota wordt vastgesteld, besluit de raad bij de Programmabegroting 2021 over de benodigde aanvullende reservering. De raad kan bij de vaststelling van de meerjarenbegroting besluiten om de benodigde middelen niet te reserveren. Dat kan betekenen dat de ambities drastisch moeten worden teruggeschoefd en het project wordt stilgelegd.

De VAT kosten (Voorbereiding, Administratie, Toezicht) worden geschat op 25 % van het totaal. In het huidige IP staat geen budget voor het project gereserveerd in 2020. Bij de bezuinigingsopgave van de Programmabegroting 2020 zijn alle bedragen een jaar opgeschoven om te komen tot lagere kapitaallasten in 2021. Daardoor is in de jaarschijf 2020 geen IP budget voor IVORIM gereserveerd, de gelden staan vanaf 2021 in het IP.

Om de voortgang van het project niet te belemmeren wordt in 2020 al gestart met het opstellen van een VO. De hoger dan begrote kapitaallasten in 2021 blijven beperkt tot de 2% rente over het bedrag dat in 2020 wordt uitgegeven.

De lasten voor het jaarlijks onderhoud na realisatie van IVORIM zullen naar verwachting beperkt stijgen (1%) doordat relatief dure verharding afneemt terwijl het groen, wadi's en bomen toenemen. De toename van groen zorgt ervoor dat de stijging van de beheerskosten beperkt blijft. Na realisatie zal de toename van de beheerskosten worden verwerkt in de jaarlijkse areaaluitbreiding.

4.9 Voor uitvoering van het Masterplan wordt een Europese LIFE-subsidie aangevraagd

Dankzij het vooruitstrevende ontwerp is de kans op een Europese Life-subsidie aanwezig. Met name de aspecten gezondheid en verkoelende windstromen bieden de mogelijkheid om een subsidie te verkrijgen. De subsidie bedraagt maximaal 55% van het totale project budget. Momenteel werkt het projectteam samen met het kennispunt Subsidies van de gemeente Haarlem deze opties uit. Een aanvraag is in voorbereiding en zal deze zomer worden ingediend.

4.10 Bij het opstellen van het Masterplan heeft uitgebreide participatie plaatsgevonden

Sinds de start van het project zijn allerlei stakeholders betrokken bij het Masterplan. De wijkraad en de klankbordgroep komen met enige regelmaat bijeen. Belanghebbenden hebben meegedacht door digitaal en via een ideeënbus verbeteringen in te brengen. Er zijn gesprekken gevoerd met groepen die niet vanzelf worden bereikt, zoals jongeren, bewoners met een migratieachtergrond en senioren.

Vanwege COVID19 zijn de bijeenkomsten in april 2020 vervangen door een digitale variant. Het masterplan is middels een videopresentatie aan alle geïnteresseerden gepresenteerd. Via de projectpagina `Mijn Meerwijk` zijn de bewoners meegenomen in de keuzes van het masterplan.

5. Risico's en kanttekeningen

5.1 Een klimaat adaptieve inrichting leidt soms tot vervanging van bomen

Het behoud van zoveel mogelijk bomen, kwalitatieve bomen in plaats van kwantiteit en een klimaat adaptieve inrichting leidt op onderdelen van het ontwerp tot een dilemma. Het verbeteren van de groeiplaats van de ene boom kan een groeiplaats van een andere boom juist beperken. Een keuze is soms noodzakelijk om de kwaliteit en omvang toe te laten nemen en het gemaximaliseerde groen ook te kunnen gebruiken voor klimaatadaptatie. In de buurtontsluitingswegen worden bijna alle bestaande bomen behouden en wordt tegelijk de groeiplaats verbeterd. In woonbuurten zorgen brede groenstroken voor kwalitatief groen en noodzakelijke ruimte voor waterberging, terwijl bomen aan de stenige overzijde van de straat verplaatst of gekapt moeten worden. Het totaal aantal bomen neemt toe, waarbij bestaande en te verplaatsen bomen een veel betere groeiplaats krijgen en nieuw te planten bomen uit duurzame soorten bestaan. Bij het vaststellen van het bomenontwerp (plaats en soort) wordt ook het Platform Groen betrokken.

5.2 Van het plangebied IVORIM is ca. 1 ha grond in particuliere (corporatie) handen

Het masterplan IVORIM gaat op enkele plekken voorbij de eigendomsgrens van de gemeente, om klimaatadaptatie mogelijk te maken en voor betere langzaam verkeer verbindingen. Over de toekomstige grondpositie worden gesprekken gevoerd met de corporaties, maar zijn nog geen concrete afspraken gemaakt. In de ontwerpfase wordt hiervoor een voorstel uitgewerkt.

5.3 Deelname van corporaties en beheerders van kabels en leidingen nog onzeker

Verreweg de meeste woningen in Meerwijk zijn in eigendom van de corporaties Ymere, Elan en Pre wonen; belangrijke stakeholders voor het project. Vanuit project IVORIM zijn het toepassen van klimaatadaptatie en duurzaamheidsmaatregelen op eigen terrein en aansluiting op openbaar terrein belangrijke onderwerpen. De netbeheerders van kabels en leidingen (gas, elektra, telecomunicatie) spelen een grote rol, vanwege hun positie in de ondergrond. Hun globale vervangingsnoodzaak is in beeld gebracht en wordt zo veel mogelijk gekoppeld aan de werkzaamheden van riolering en warmtenet. Samen optrekken en het beperken van overlast voor de buurt zijn de belangrijkste doelen. De lange reactietermijn en de late oplevering van planningen van derden kan het lastig maken goed integraal te plannen. In de uitvoeringsplanning wordt daarom nog nadrukkelijker de afstemming gezocht met externe partijen.

5.4 Afstemming op de uitvoering van het Warmtenet wordt uitgewerkt in de ontwerpfase

De fasering van de openbare ruimte wordt op het toekomstige Warmtenet afgestemd. In het masterplan IVORIM is reeds een technische knelpuntenanalyse voor de ondergrondse situatie opgenomen. Oplossingen hiervoor worden door en samen met het project Warmtenet uitgewerkt. Uitgangspunt is dat kosten voor extra verleggingen voor rekening van het Warmtenet zijn. In dit stadium zijn er echter nog onzekerheden over de uitvoering van het Warmtenet, onder meer omdat het investeringsbesluit hiervoor nog niet is genomen. In de ontwerpfase worden de resterende knelpunten opgelost zowel in de techniek als in de fasering, zodat een logische en samenhangende uitvoeringsplanning voor beide projecten kan worden voorgelegd.

5.5 Verdichtingsopgave kan strijdig zijn met het Masterplan IVORIM

In Schalkwijk zoeken ontwikkelaars en woningcorporaties naar mogelijkheden om te verdichten. Hogere woningaantallen leiden echter meestal tot een grotere parkeerbehoefte. Het uitgangspunt bij (ver)nieuwbouw projecten is om de parkeerbehoefte op eigen terrein op te lossen of voor alternatieve mobiliteitsconcepten te kiezen. Wanneer het parkeren wordt afgewenteld op de openbare ruimte, waarbij wegen en parkeerplaatsen de groene ruimte innemen, komt de beoogde kwaliteit van het Masterplan onder druk te staan. Als hemelwater niet meer bovengronds verwerkt kan worden resulteert dat in een grotere kans op wateroverlast en het falen van het klimaat adaptief ontwerp.

5.6 Onvoorziene omstandigheden kunnen het budget en de planning beïnvloeden

Onvoorziene omstandigheden kunnen zich in meer of mindere mate voordoen. De COVID-19 crisis is daar een goed voorbeeld van. Het stopzetten van werkzaamheden of de plotselinge prijsstijging van bepaalde producten is niet vooraf in te schatten. Dit blijven reële risico's in het project, zowel voor de planning als het budget. Er is een stelpost voor onvoorziene omstandigheden opgenomen in de raming, maar deze reservering kan door onvoorziene omstandigheden onvoldoende blijken.

6. Vervolg/uitvoering

Het masterplan IVORIM vormt de basis voor het ontwerp. De ontwerpfase bestaat uit het opstellen van een Voorlopig Ontwerp, het vrijgeven voor inspraak, het verwerken van de inspraakreacties in een Definitief Ontwerp en een Plan van Aanpak voor de uitvoering. Zowel het VO als het DO worden ter informatie aan de raad aangeboden. Voor het beschikbaar stellen van het uitvoeringskrediet komt per vastgesteld DO een collegevoorstel naar de raad.

Er wordt een plan van aanpak voor de ontwerpfase opgesteld, waaronder een participatie- en inspraakplan, een communicatieplan en een voorlopige uitvoeringsfasering. Per woonbuurt kunnen de bewoners participeren over hun directe omgeving. Ook andere stakeholders zoals wijkraden en maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, netbeheerders, provincie en waterschap worden betrokken.

Voor de totale uitvoering wordt op dit moment uitgegaan van een totale doorlooptijd van 6 jaar. Delen met de hoogste vervangingsnoodzaak komen als eerste aan de beurt.

7. Bijlagen

1. Masterplan met:
 1. Analyse IVORIM
 2. Uitwerking water en riolering IVORIM
 3. Technische knelpuntenanalyse IVORIM
2. Videopresentatie Masterplan IVORIM: <https://youtu.be/hOR4IXofsMM>